

שבדיה תחת ממשלת הימין-מרכז החדשה

:: עמי וטורי

חלפו שבעה חודשים מאז שנבחרה בשבדיה ממשלת ימין-מרכז. האם השינוי הפוליטי הביא לשינוי לחברתי? מה השתנה שם מאז ומה נשאר כשהיה?

תמונת מצב אלקטורלית

מה שנחשב בשבדיה 'ימין-מרכז' אינו דומה במיוחד למקביליו הישראליים. מבחינת מצען, מפלגות המרכז השבדיות היו מוגדרות כמפלגות שמאל מתון בכל ארץ אירופאית מחוץ לסקנדינביה. גם המפלגה השמרנית השבדית הצהירה במערכת הבחירות על מחויבות ל'מודל השבדי', השתדלה לצמצם את ההבדלים בינה לבין הסוציאל-דמוקרטים למינימום וכינתה את עצמה בתעמולת הבחירות 'מפלגת העובדים השבדים החדשה'.

ארבע מפלגות מרכיבות את ממשלת הימין-מרכז. מפלגת המרכז היא השמאלית ביותר. מפלגה זו שיתפה בעבר פעולה גם עם הסוציאל-דמוקרטים. שלוש המפלגות האחרות כוללות את המפלגה הליברלית ואת המפלגה הנוצרית דמוקרטית, שנחשבות גם הן למפלגות מרכז, ואת המפלגה השמרנית, שזכתה בלמעלה מ-26% מקולות הבוחרים השבדים. מפלגות המרכז והימין נהנות מרוב זעום של 178 חברי פרלמנט לעומת 171 חברי פרלמנט לשלוש מפלגות השמאל (הסוציאל-דמוקרטים, הקומוניסטים והירוקים).

המפלגה הסוציאל-דמוקרטית השבדית עודנה המפלגה הגדולה ביותר עם 130 חברי פרלמנט, לעומת 97 חברי פרלמנט למפלגה השנייה בגודלה - המפלגה השמרנית.

מצען של מפלגות הימין-מרכז

מפלגות המרכז והימין התמודדו במערכת הבחירות בהחזיקן במצע שהוסכם עליו מראש.

על-פי מצע זה, יישמרו ההסדרים הקיימים בשוק העבודה הכוללים הסכמים קיבוציים החלים על כלל העובדים ומגדירים את שכר המינימום, את תנאי העבודה ואת תוספות השכר בענפים השונים. ההסכמים נשענים על יכולתם של האיגודים המקצועיים להפעיל באופן חוקי שני סוגי סנקציות נגד המעסיקים: (א) שביתה ו- (ב) חרם על מי שאינו מכפיף את עצמו להסדר דומה להסכם הקיבוצי. בכך הכירה, למעשה, המפלגה השמרנית השבדית ב'זכות החרם' שהיא אמצעי ארגוני המוקנה לאיגודים המקצועיים רק בארצות סקנדינביה.

על-פי דרישתה של "מפלגת המרכז" הוסכם גם שם ההכנסה השולי המקסימלי לא יופחת ויישאר בשיעור של בין 56% ל-58% (תלוי במועצה המקומית). כמו כן, יימשכו הסדרי הפנסיה הצוברת, בזכותם הופך חלק הולך וגדל של ההון בשבדיה להון בבעלות קרנות פנסיה ממלכתיות וקרנות פנסיה של האיגודים המקצועיים. כבר כיום יש לקרנות אלו למעלה

גם המפלגה השמרנית השבדית הצהירה במערכת הבחירות על מחויבות ל'מודל השבדי', השתדלה לצמצם את ההבדלים בינה לבין הסוציאל-דמוקרטים למינימום וכינתה את עצמה בתעמולת הבחירות "מפלגת העובדים השבדים החדשה".

200 ימי העבודה הראשונים אבל הם ירדו ל-70% מהשכר האחרון ב-100 הימים הבאים ול-65% מהשכר האחרון עבור תקופת האבטלה שמעבר ל-300 ימי עבודה. תקרת השכר המבוטח תרד מכ-1950 אירו לחודש ל-1850 אירו לחודש. בנוסף, יצומצם מספר מקומות העבודה היוזמים במגזר הציבורי ויוגדל מספר מקומות העבודה המסובסדים במגזר העסקי. כמו כן, התשלום עבור חברות בקרן לביטוח אבטלה יגדל מכ-30 אירו לחודש כיום לקרוב ל-60 אירו לחודש. החברות בקרנות המנוהלות על-ידי האיגודים המקצועיים היא וולונטרית אבל כ-98% מהשכירים ורוב העצמאיים חברים בקרנות. החברות בקרנות אינה מחייבת חברות באגוד המקצועי אולם יש באיגודים מי שרואה צעד זה כסוג של התגרות מצד הממשלה במערכת שמנוהלת באופן כמעט עצמאי על ידי ארגוני העובדים. הקיצוץ בדמי האבטלה אמור לממן מס הכנסה שלילי לשכירים ולעצמאים בעלי הכנסות נמוכות ובינוניות.

השינויים התקציביים המתוארים לא יחסכו כסף רב משום שסביר להניח שהם פשוט יגדילו את מספר המובטלים בטווח ארוך הזכאים להשלמת הכנסה. השלמת הכנסה בשבדיה מבטיחה הכנסה נטו של כ-2000 אירו לחודש למשפחה בת 4 נפשות וכיסוי מלא של כל הוצאה בתחומי החינוך והבריאות, כולל טיפולי שיניים. לממשלה החדשה אין תוכניות לפגוע ברשת ביטחון זו.

ירידת קרנה של הממשלה החדשה

הקמפיין התקשורתי וההפגנות שקיימו האיגודים המקצועיים נגד ממשלת הימין-מרכז היו יעילים מאוד מבחינת דעת הקהל. רוב תושבי שבדיה מתנגדים לשינויים האחרונים בנושא דמי האבטלה. התמיכה בממשלה החדשה מצויה בשפל חסר תקדים ואם היו נערכות בחירות היום היה השמאל מנצח בהפרש של למעלה מ-10%. יושבת הראש החדשה של הסוציאל-דמוקרטים השבדים, מונה סלין, האמורה להיכנס לתפקידה לקראת אמצע השנה, זוכה לפופולריות עצומה שממנה לא נהנתה במהלך הקריירה הפוליטית הארוכה שלה כחברת פרלמנט וכשרה. גם זו אינדיקציה לכמיהה הולכת וגוברת בשבדיה להיפטר מממשלת הימין-מרכז שנתפשת ככישלון שאינו נופל מזה של ממשלות הימין-מרכז של 1976-1982 ושל 1991-1994 (בכל יתר השנים משל בשבדיה השמאל).

חלק לא מבוטל מהצלחת הקמפיין של האיגודים

מ-50% מההון (נכסים פחות חובות) המצוי בבעלות שבדית.

בנוסף, התחייבה קואליציית הימין-מרכז (על-פי דרישתה של "מפלגת המרכז") להשאיר 100% ממניות חברת החשמל השבדית הממלכתית בבעלות ממשלתית. הוסכם, שהמניות היחידות שיימכרו יהיו מניות המיעוט שיש לממשלה בחברות עסקיות והפסקת המונופול על ייצור משקאות אלכוהוליים. מונופול זה, שמקורו במאה ה-19 לפני "המהפכה הסוציאל-דמוקרטית", אינו יכול להמשיך להתקיים בשל תקנות האיחוד האירופאי.

לצד ההפרטות הללו, המוגבלות מאוד, התחייבה ממשלת הימין-מרכז לבטל את מס הרכוש על נדל"ן פרטי ולבצע מספר שינויים במערכת דמי האבטלה והמיסוי השבדי. שינויים אלו נמצאים במוקד העימות בינה לבין השמאל השבדי והאיגודים המקצועיים.

או מה נשתנה?

עד לאחרונה, היה גובה דמי האבטלה בשבדיה 80% מהשכר הקובע למשך תקופה של 300 ימי עבודה (14 חודש). מובטלים התומכים בילד אחד לפחות זכאים לדמי אבטלה למשך 450 ימי עבודה (21 חודשים). מי שלוקח חלק בהכשרה מקצועית יכול להאריך את תקופת הזכאות לקרוב ל-600 ימי עבודה. מי שמציע את זכאותו לדמי אבטלה זכאי להשתלב בפרויקטים של עבודה יזומה או עבודה מסובסדת, בהם יקבל לפחות את שכר המינימום השבדי, העומד על קצת יותר מ-1500 אירו לחודש עבור משרה מלאה, שהם כ-65% מהשכר הממוצע למשרה מלאה.

על-פי הצעת התקציב של ממשלת הימין-מרכז שאושרה בראשית השנה, דמי האבטלה יוסיפו להיות 80% מהשכר האחרון למשך התקופה של

ההסכמים נשענים על יכולתם של האיגודים המקצועיים להפעיל באופן חוקי שני סוגי סנקציות נגד המעסיקים: (א) שביתה ו- (ב) חרם על מי שאינו מכפיף את עצמו להסדר דומה להסכם הקיבוצי. בכך הכירה, למעשה, המפלגה השמרנית השבדית ב"זכות החרם" שהיא אמצעי ארגוני המוקנה לאיגודים המקצועיים רק בארצות סקנדינביה.

יושבת הראש החדשה של הסוציאל-דמוקרטים השבדים, מונה סלין, האמורה להיכנס לתפקידה לקראת אמצע השנה, זוכה לפופולריות עצומה שממנה לא נהנתה במהלך הקריירה הפוליטית הארוכה שלה כחברת פרלמנט וכשרה.

Fifty Ways to Leave your Lover. סוכנות חדשה בברלין מסייעת לאנשים להיפרד מבני זוגם. אנשי הסוכנות מתקשרים במקום הלקוחות ואף יגשו לדירת האהוב או האהובה לשעבר כדי לקטוע את הקשר. "בני הדור הצעיר אינם רוצים לקבל אחריות על מעשיהם", מסביר מנהל הסוכנות, שהפריד במו ידיו עשרות זוגות. את הרעיון קנה דרסלר, המנהל, מפסיכולוג צעיר שפתח את הסוכנות, אך נשבר כשהשיחות מהלקוחות התחילו לזרום. "הוא היה קצת רגיש מדי, בשבילי זה הרבה יותר פשוט", מספר דרסלר. עד כה הוא מכר ארבעה זיכיונות לסוכנויות דומות בפרנקפורט, המבורג, קלן וזיסלדורף. בחזונו הוא רואה אלפי סוכנויות כמו שלו פרושות ברחבי גרמניה. "בני הדור הצעיר אינם רוצים לקבל אחריות על מעשיהם ורגילים להיות צרכנים; הסוכנות שלי היא ביטוי של רוח הזמן", הוא מסביר ('הארץ', 13.3.07). אכן, יש לברך על כך שישנם אנשים שאינם רגישים-מדי!

**היומון 'אפטונבלדט' שהוא
המקבילה השבדית ל'ידיעות
אחרונות' מצוי בבעלות
האיגודים המקצועיים
השבדים. יומון זה עוסק ללא
הרף בהצגת חברי הממשלה
החדשה כאופורטוניסטים לא
ישרים וחסרי ניסיון (מלאכה
לא קשה במיוחד).**

המהגרים. 11 מתוך 12 חברי הפרלמנט השבדי החדש שאינם ממוצא אירופאי חברים במפלגות השמאל, שגם זכו ברוב קולות המהגרים. כמו כן, במפלגה הסוציאל-דמוקרטית השבדית מחזיקים מהגרים ממוצא לא-אירופאי בעמדות מפתח ושר החינוך בממשלה היוצאת איברהים ביילן, מהגר לשעבר ממוצא סורי-טורקי, הוא מבכירי המפלגה. גם הדוברת ויועצה הבכיר של מונה סלין הם צאצאי מהגרים מארצות המגרב והמזרח התיכון. מאידך, גם ממשלת הימין-מרכז מחוייבת למלחמת חורמה באפליה בתעסוקה ובדירור על רקע מוצא אתני. כמו כן, אין כל כוונה מצדה לשנות את מבנה קצבאות הילדים המתגמלות יותר משפחות מרובות ילדים, שרובן משפחות מהגרים.

השמאל השבדי מקווה להמשך ההתדרדרות הפוליטית של ממשלת הימין-מרכז ולחזרתו החלקה בעוד שלוש שנים לשלטון. לעומתם, מקווים תומכי הימין-מרכז שהממשלה החדשה תלמד מהימין הדני, שהצליח לשרוד בשלטון בדרך של גילוי מחויבות מוחלטת למדינת הרווחה ולשוק העבודה הנשלט על-ידי האיגודים המקצועיים, תוך קיום מדיניות נבדלת מזו של השמאל בעיקר ביחס לסוגיות חוץ וביטחון. בשבדיה, שבה בניגוד לדנמרק אין הבדל בין השמאל והימין בנושא חוקי ההגירה והיחס למהגרים, מהלך מסוג זה יביא לקבלה כמעט מוחלטת של עמדות השמאל על-ידי מי שאמורים להיות יריביו הפוליטיים.

המקצועיים השבדי נובע מאמצעי התקשורת העומדים לרשותו. היומון 'אפטונבלדט' שהוא המקבילה השבדית ל'ידיעות אחרונות' מצוי בבעלות האיגודים המקצועיים השבדים. יומון זה עוסק ללא הרף בהצגת חברי הממשלה החדשה כאופורטוניסטים לא ישרים וחסרי ניסיון (מלאכה לא קשה במיוחד). 'אפטונבלדט' גם נטל חלק מרכזי במאבק הציבורי נגד השינויים בתנאי דמי האבטלה. עם זאת, האיגודים המקצועיים השבדים ובעיקר פדרציות הצווארון הלבן והאקדמאים, שחלק ניכר מחבריהן מצביעים דרך קבע למפלגות המרכז והימין, אינם מעוניינים בהחרפת המשבר עם הממשלה. חשוב להם לשמור על מחויבותה של ממשלת הימין-מרכז למודל שוק העבודה השבדי, מחויבות החיונית להגנה על המודל השבדי מפני כוחות ימניים באיחוד האירופי.

כחלק מהניסיון לעצור את התערערות מעמדה הציבורי, מזרות ממשלת הימין-מרכז את מימוש הבטחתה להגדלת הסובסידיה הממשלתית לטיפול שניניים. כיום, כל טיפולי השניניים בשבדיה ניתנים חינם לילדים ולצעירים עד גיל 20. פנסיונרים נהנים מטיפול המסובסד בשיעור של בין 60% ל-80% ויתר האוכלוסיה נהנית מסבסוד הנע בין 40% ל-50% מעלות הטיפול. ככל שהטיפול יקר יותר, כך קטן שיעור ההשתתפות העצמית של המטופל. על-פי הצעתה של הממשלה המתיחסת לשנת התקציב הבאה שיעור הסבסוד לאוכלוסיה בגילאי 21-64 יעלה באופן ניכר הגם שפחות מכפי שהבטיחו הסוציאל-דמוקרטים במערכת הבחירות. הסובסידיה לבני 21 עד 64 תחושב באופן הבא: טיפולים בעלות של עד 300 אירו לשנה על חשבון המטופל באופן מלא. כל ההוצאה שבין 301 אירו ל-1500 אירו לשנה תסובסד בשיעור של 50% וכל ההוצאה שמעל 1500 אירו לשנה תסובסד בשיעור של 85%. כמו כן, תינתן לאוכלוסיה בגילאי 20-30 בדיקת שניניים חינם בעלות של עד 60 אירו לשנה ולאוכלוסיה בגילאי 30-74 בדיקה חינם בעלות של עד 30 אירו לשנה.

שמאל - ימין - שמאל

הנושא המהותי העיקרי שבו תיבחן הממשלה החדשה לצד הנושאים הכלכליים הוא שילובה של אוכלוסיית המהגרים בשבדיה. הממשלה החדשה מינתה אומנם שרה חדשה ממוצא אפריקאי מטעם המפלגה הליברלית כ"שרה לשילוב מהגרים בחברה". אולם מדובר בדמות חריגה-משהו שאינה מחוברת אל קהילות

עמי וטורי הוא ד"ר
להסטוריה, חבר
ביסוד ובקשת
הדמוקרטית
המזרחית

vaturyami@gmail.com